

Didaktikano xaleti: Kiberetika

Auktorio: Thomas Köhler, Robert Kleemann

Kiberetika si filozofikani studia etikakiri savi so si ki relacia e kompjuerenca, thaj astarel o keripe buti e labarnengoro thaj adalesa so o kompjueria si programirime te keren buti thaj sar kerel asari ke individue thaj amalnipi. Sakova didaktikano modeliripe ki digitalnikani kerdi percepcia, konstrukcia thaj evaluacia ano sikljovipe trubul te ovel lelo ko dikhipi ki etikani perspektiva. Ano sakova sistemo katar sikljovipaskiri tehnologija (ed tech), i etika avdive gindinel pe sar but relevantnikani. Akaja orientacia šaj te maškarinel pe ke etikane, antropologikane, juristikane (tikneder formate) thaj amalnikane aspektia ko amalnikano-tehnikano lačhardipe. Sar palpalunipe adaleske, e e edukatoria ka trubul te oven sahne (mediakere) didaktikane ekspertizasa.

Soske kerel pe lav?

I res e praktikakiri si dureder te hajovel e faktia kaj thaj ano interneto xramonel pe „tintasa“. E sikavne thaj e sikle trubul te haljoven o asari peskere labarnipaskere vjavaharipaskoro thaj ko jekh vaxt te vazden inkluzivnikano čhand e komunikaciakoro jekh averenca. Dureder, trubul te resen (jekhto) senzibilizacia kana dikhen pe e individualnikane trubutnipa e sikleskere. Drabaren o koncepto Kiberetika ki web rigori katar o proekto DigitClue anglo te len te keren e misala.

Zumavkeren

Misal 1

Gindinen vašo adava so i kiberetika džanjol anglo thaj palo drabaripe e tekstongoro.

- Barjarkeren LearningSnack tumare siklengi te šaj te prezentirinen lenge i tema.
- Palo so xale maro, keren lenca diskusia vaše ververipa thaj e jekhipa e avralnetworkoskere sundalesa?

I kiberetika šaj te džanjarel, ano jekhutno dikhipi, kaj isi gindipe vašo džovapipe ano procesipe e informacienca. Numaj, e čhave thaj e terne majbut biminsale arakhen pumen ane a.v. „balon filteria“ so si ki relacia e amalnikane networkonca thaj platformenca.

O pendžaripe akale faktonca thaj o ikljovipe katar akava balono filtero šaj te oven zorarde e haljovipasa e obligaciasa ki relacia premal e moralnikane baripena thaj e avera labarutne ko Interneto.

- Keren diskusia tumare siklenca hošinen pe vaj na ano adava balon filtero.

- Testirinen tumen ko <https://www.filterbubble.lu/> thaj džanen pobuter kobor si o šajdipe te dživdinen ano balon filtero e amalnikane mediende.

Gindinen vaše šukaripa thaj e bišukaripa e balon filteroskere. Limitirinel pe vaj na tumaro „dživdipe“ ke amalnikane netvorkoja?

Misal 1

Ano konteksto e scenarioskoro e sikavdipaskoro, e hibridnikane formatia (akate džanjol o xemime forme e siklanakere sima ki sima thaj online siklana) ka šaj te den dumo e siklenge saven so isi faktime indikacie (msl. Autizmo, socialnikani fobia thaj av.) te uprederinen peskere inhibicie thaj šukar te labaren peskere zora bizo latentikano presipe e jekhberšale grupakere.

- Den e šajutne pharipa save so ka šaj te ikljoven katar i siklana sima ki sima andre ki grupa e jekhberšalengere. Alusaren o scenario savo so kerden vaj pale labaren i indikacia ano sakodiveskoro sikavdipe thaj te isi, kola si? Sar adava šaj te kerel pe?
- Keren diskusia tumare siklenca sar šaj i inkluzivnikani siklana te kerel pe ani offline thaj online forma e vakerde grupake. Barjaren o obligaciakoro plano e lekciengoro thaj prezentirinen les ki vaxtali traka. Dikhen e šajutne averdipa ani participativnikani forma ko keripe e lekciengoro thaj koja forma ka šaj te labaren vašo scenario.

Vaker kolegoske

Generalnikane, o ulavdipe e pozitivnikane thaj e negativnikane eksperienca vaši digitalnikani inkluzia, a majbut vaše misala leskere labarnipaskiri, del dumo e averen te sikavkeren pe thaj te vazden i minska. E labarutne ka trubul te ulaven peskere eksperience e kolegonca thaj ko jekh barjardo res e temakoro. Adaleske o proekto isi les res te vazdel i platforma vašo ulavdipe kola si e eksperience so keren les dikhavno (anonimnikano) thaj del šajdipe te ovel leipe thaj deipe e proektoskoro, materialengoro, ideengoro thaj komentarengoro katar peskiri phuv, sar thaj sahno sundal. Akaja platforma ka ovel resli sar "D.I. Map" (Digital inkluzivnikani mapa – inspiririme e projektosa "Queering the Map") ki netvorkoskiri rigori katar proekto DigitClue.

Gindipe dureder

No, o barjovipe na trubul akate te agorkerel pe. E labarutne motivirinen pe ko keripe peskere proektongoro thaj leipe e aver perspektivengoro, save so šaj te alusaren pe tromale thaj te kerel pe variacia premal i resutni grupa. O res akale sahne sikljovipaskoro thaj jekhethane dživdipaskoro si te ovel bizo bariere ano konteksto (e digitalnikane) inkluziakoro. Majbut e normative vašo maškarpeskoro komuniciripe si te oven barjarde ko participativnikano čhand andre ki khedin.

- Si vaj na von adžukhar barjarde ano konteksto e lekciengoro?
- Te si adžukhar, sar ka oven kadala normativia?
- Save specifike gindinen kaj trubul te oven lele ko dikhipe?